

Inserati se sprejemajo in velja tritopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
16 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopis

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravišništvo (administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna št. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Potentes potenter tormenta patientur.

Sap. 6, 7.

Več oči več vidi; več moči več stori. Po tem pravilu so shajali se drugovi v enaki namen; po tem pravilu se zbirati so jele katoliške družbe po svetu, in je zborovala nedavno velika skupščina katoliška na Nemškem. Pričela se je bila v Monakovem s slovesno mašo, katero je obhajal sam nadškof Gregorij, in sam je tudi prvi ogovoril na tisuče zbrane katoličane v prvi očitni skupščini. Svest sem si, je dejal, da bo tudi ta skupščina vir obilnega blagoslova, vsaj se obhajajo le-ti zbori v ta namen, da se katoličani v nemamo v ljubezni in zvestosti do cerkve katoliške.

Po prebranem pismu papeževem je spregovoril sloveči dr. Hergenröther, zgodovinar, in je po zgodovini skazal, da je cerkev naša vedno vojskujoča, pa vedno zmagujoča, in da ne more poginiti, naj se sovražniki njeni napejajo, kakor vedo in znajo. Kar se nam jasno in gotovo kaže iz povestnice, je to, da vse se godi cerkvi Kristusovi na korist; da je ona vedno tista, bodi si žalujoča bodi si v svatovski opravi; in da vse, kar je velikega in veličastnega v njej, izvira iz trpljenja njenega.

Za njim je govoril dr. Herting o družbi, ktera je ustanovljena na ime Görresovo posebej v namen, da katoličani po stanovitem bojevanji naposled priborijo si to, da se učilišče in učenje osvobodijo, ter oprosti iz oblasti državne.

Po tem je lepo dokazoval vseučilišnik Probst, da naj dijaki zgoedej, vsaj na vse-

učiliščih že do dobrega poprimejo se načel katoliških, po katerih delovati hočejo z zedinjenimi močmi v življenji, v raznih stanovih.

Na to se prikaže kanonik Moufang vsem pričujočim na radost. Vse nade, kar smo jih gojili na Nemcih, šle so po vodi. Kje je združena velika Nemčija, kje nje blagostanje, kje ljubi mir? Toda — tolažimo se; Kristus, kateri je rekel, da bomo imeli nadlogo, je tudi obljubil, da pri svoji cerkvi ostane do konca.

V drugi očitni skupščini je spregovoril dr. Majunke, velikega katoliškega lista nemškega „Germania“ veliki vrednik, „o kulturni borbi“, zaradi ktere je celo leto trpel sam že v ječi. Kaj imajo nasprotniki zato, da nas preganjajo sedaj že pet let? Nic, pranic! Zgodilo se je ravno nasprotno, kar so namerjali oni. Nemčija je zelo zelo se pokvarila po tej notranji vojski; protestantovstvo se je ošibilo, katoličanstvo pa neznansko okrepilo. Vendar, pravi, nismo zoper spravo; radi se pomirimo, da nas le pustite živeti po vesti katoliški.

Prof. Benter iz Londona je kazal, kako napreduje katolištvo na Angleškem. Imamo že 1061 javnih cerkev in cerkvic katoliških s 1800 duhovniki. L. 1875 ustanovljeno katoliško vseučilišče deluje hvalno in obeta popolnoma svobodno, celo pod varstvom državnim, najlepši plodove v prihodnosti.

Župnik Menz je govoril o pravi in nepravilni omiki; dr. Mechle o šoli, in zavrgši novodobno pedagogiko (detovodstvo, sedanje učilo) je potegoval se zato, da biti mora šola verska,jenja naj šolska siljava, učenje bodi svobodno. Mestni kaplan Huhn je bičal liberalizem, ki je puntarstvo v postavni obliki! To je laž v boju z resnico. Država je po tem vir prava; dr-

žava obrača cerkev, kako naj se le-ta vede; prilastuje si celo očetovsko pravo. Tako počenjanje je pokopalo že marsiktero državo, in mimo mnogih takih grobnih spominkov hodila je že cerkev katoliška.

V tretji in slednji javni skupščini je govoril dr. Hipler o cerkvi in narodnosti, ter je dokazal, da prav katoliška cerkev je tista naprava, ktera najbolje varuje načelo narodno in se pred vsemi najlepše prilaga posameznih narodnemu značaju.

Za njim je pripovedoval dr. Daller, kako potreben in koristen je stan redovniški ali mnihovski. Vendar so na Nemcih odpravili toliko samostanov in šol samostanskih. Tisti vzvišeni mož, kateri je rekel: „Samostanske šole pa ne, rajši nobene!“ tisti mož (imena ni povedal) utegne, ako se ne spokori, skušati kedaj resnico besedi: „Potentes potenter tormenta patientur“ (mogočnih čaka kazen mogočna). — Tedaj vstane v vradni opravi pričujoči namestnik vladni, in predsednik mora ustaviti govornika. Odhajajočemu vendar živo ploska vse. Potem govori dr. Ratzinger o sedanjem žalostnem prežalostnem stanju družinskem; dr. Lingens o krščanski potrebi dobrotelčnosti, in — k sklepu mnihovski sloveči župnik Westermayer o papeštvu. Skala Petrova, pravi, nam je in ostane središče cerkveno; naj si razbijajo o njej protivniki svoje črepinje, — možganov tako nimajo kaj zgubiti! Dasi je neznansko napredovala obrtna umetnija, skozi to skalo vendar ne naredi nobenega predora, in skozi njo ne popelje nobenega hlapona, ko bi tudi hlaponu reklo se Bismark in na njem sedel vodnik kardinal Hohenlohe. Te skale Petrove se torej držimo stanoviti do konca.

Vzor pravega katolika in rodoljuba.

II.

Irska! kake misli obhajajo človeka spominjajočega se te dežele, v katerej je pokazala krščanska vera svojo čudežno moč in jo še kaže. Že l. 1166 za kralja Henrika II. naselili so se Angleži na malem kosu Irske ter so ustanovili tako zvani britski parlament, ki je imel osodo irskih katolikov v svojej pesti, in s časoma spravi cel deželo pod oblast angležskih kraljev. Za časa pohotljivega Henrika VIII., utemeljitelja anglikanske cerkve, pričali so novi reformatorji razširjati krivovero pod geslom: „Smrt Ircem!“ Od tega časa zatemnelo je Irske solnce svobode, ki se še le v novejših časih izza oblakov nekoliko prikazuje. Da je protestantizem le slabo napredoval, nastavliali so se vendar anglikanski škofje, katoliški duhovniki pa silovito odstavljali, preganjali, morili. Vsaka prošnja za versko svobodo se je kategorično odbila in oni, ki so jo pred kralje prinašali, zapirali so se v ječe. L. 1605 pregnani so bili vsi katoliški

duhovniki pod smrtno kaznijo zapodeni iz dežele. Za kraljice Elizabete izročile so se najlepše, najrodovitnejše pokrajine angležkim in škotskim naseljencem, tako da so bili Irci na lastnej zemlji zatirani ptujci.

Iz dobičkarije, sebičnosti, iz sovraštva do katoliške cerkve ščuvali so neprenehoma Angleži Irce k ustaji. Prav je rekel neki protestanski bogatin v Dublinu: „Ustaja je goska, ki nese zlata jajca, in lordi — viši župani ne bodo tako bedasti, da bi jo ubili.“

Da si pribori zopet svete pravice, da raztrga železne okove, ki so ovirali prosto gibanje, zgrabi ves narod l. 1628 za orožje pod geslom: „Pro Deo et rege et patria Hibernia unanimes!“ Ali kralj Karol I. (1625—1649) ni jim mogel privoliti toliko zaželenih svobode verske, ker so mu angležki in škotski independenti branili. Med tem mu konča rabeljnov meč nesrečno življenje dne 30. januarja 1649. Pod vladno silovitega Cromwella preplavila je neizmerna beda vso deželo. Ogenj, meč, lakota, kužne bolezni so spremenile zeleni otok v puščavo. Soldateska je neusmiljeno ravnala

z domačini: 20.000 je bilo prodanih v ameriškano sužnost; ostali katoliki so se zapodili v pokrajino Connaught, zunaj ktere se niso smeli nikjer pod smrtno kaznijo pokazati. „V pekel ali pa v Connaught“ bila je odslej Cromwellova protekcija. Za umorjenega katoliškega mašnika se je plačevalo 5 sterlingov, kakor za ubitega volka.

Pri vsakej vladnej spremembi ostala je Ircem ista osoda. Podpirali so možato vladajočo kraljevsko rodovino, a plačilo jim je bilo, da so se imenovali rogovileži. Ko je Viljem Oranski l. 1688 pregnal kralja Jakoba II., bili so Irci kakor vselej zvesti branitelji legitimite, a to jim je le nove reve provzročilo. Kar so imeli še zemlje, posedli so jo sedaj Holandezi. To zlobno zatiranje zvestih podložnikov je dospelo tako daleč, da je bila vsaka tožba ali ovaja katolikov hvalevreden čin, s kojim se je dotičnik prikupil vladi. Celó proti koncu 18. stoletja izrekla se je neka viša Angleška sodnija: „Zakoni ne vedô ničesar o bivanju katolikov v kraljestvu in njih obstanek je le samo tako mogoč, da vlada skozi prste

Govorilo je še več drugih gospodov iz raznih dežel. Vpričo so bili nadškof Monakovski, poročnik papežev Bianchi, v začetku novoizvoljeni nadškof Solnograški, v svršetku tje dospeli msgr. Nardi. Pozdravov in čestitanj došlo je skoro od vseh škofov nemških, celó od onih v pregnanstvu, in od drugih premnožih domačih in vnanjih veljakov. Predsedoval je izvrstno vrli grof Prašma iz pruske Silezije. Prihodnje leto ima skupščina biti v Würzburgu. Pred svršetkom je poročnik papežev slovesno dal jej blagoslov v imenu Pija IX. —

Politični pregled.

V Ljubljani, 18. oktobra.

Avstrijske dežele.

Na Dunaj je prišel ruskega cesarja pobočnik pl. Taškov, in želeti je, da bi zedinjena vladarja odvrnila kaj več nesreč. Tudi biva ondi sedaj grški kralj, in je imel daljši razgovor z grofom Andrassijem.

Čehi — kako so delavni in iskreni, vidi se iz tega, da so pred nekaj leti napravili si „Besedo (kazino) katoliško“, ktera je boriti se imela z velikimi težavami. Poleg té se je l. 1871 ustanovila „Jednota (družba) kat. politiška za kraljestvo česko“, ktera je z dobrim uspehom delovala v mestu in po deželi. Ni pa imela še svojega poslopja. Da se to pridobi, napravila se je „Založna sv. Václavska“ (sv. Venceslava posojilnica), kupila velika hiša, v njej okrasile se primerne dvorane, in odprli so si ta narodni dom slovesno 4. t. m. Že prej se je založila „Akademie křesťanská“, ktera šteje sedaj do 3000 udov; „Cyrillo-Methodějská knihtiskarna“ z ekspedicijo „Tiskového spolku (društva) katoličského, Školníka, Čeha, Methoda a Cecilie, in nemškega lista Christliche Akademie. Razun tega je v narodnem domu vredništvo „Čecha“, Akademie křesťanská z razstavo paramentov cerkvenih, s knjigarno in dragimi zbirkami. Tu se ima škola za petje zborovo, oddelek za godbo akademisko, in se shaja razun do zdaj naštetih tudi „Družba ali jednota k dozidanju velike cerkve sv. Vida“. Tako je dom ta postal Čehom središče življenja političnega, umetniškega, družbenega in književnega. K temu je pripomogel največ višehradski kanonik dr. M. Karlač. Kaj pa mi Slovenci, vzlasti Ljubljanci, kako napredujemo v slogi in delavnosti?!

gleda.“ In res da je na Irskem še na milijone katolikov živelo, pač ni bila zasluga krivične vlade; v kakih revah so se nahajali, svedoči nam njih domačin Swift, ki govori zaničljivo o njih kakti o narodu drvarjev, hlapcev, vodenoscev brez premoženja, brez reda. Nikjer v civiliziranem svetu ne najde se primer, da zamore nezakonski sin vse premoženje svojega očeta ali matere, akoprem je še toliko zakonskih otrok, prilastiti si postavno, ako le pristopi k anglikanski cerkvi. Na Irskem ni postav za katolike, ostala je prežalostna resnica. Pač istinita je izpoved nekega angleškega deželnega namestnika: Jaz ne morem trpljenja te dežele z ničemer prisposodobiti nego le s trpljenjem preganjanega jelena, ki se vrže psom kot plačilo, od kojega si vsak pes košček mesa odtrga.“

Katoliška reč na Irskem je potrebovala zvedenega moža, ki je zedinjeval pogubnost mladeniča s skušnjo starca, predrznost, ki zaničuje nevarnosti, s spretnostjo; odvrčati zapreke, in avtoritete znanstveno — izobraženega s populariteto ljudomoža; potrebovala je moža,

Kleriki bosenski so pri odhodu iz Djakova, kjer so doslej se učili in pripravljali na duhovski stan, poslali za slovó pismo na prevzvišenega g. biskupa Strossmayera, v katerem obžalovaje, da jih sila mora, v Strigon (Oštrogon, Gran), izrekaio mu svojo prisrčno zahvalo in svoje pristojno spoštovanje topló in bridko, da se človeku milo stori, z obetanjem, da do groba ostane v srcu jim njih in njihovega naroda otec „Josip Juraj Strossmayer.“ —

Vnanje države.

Z bojišča jugoslovanskega te dni ni nič posebnega. Da se prej ali slej spopadete Anglija in Rusija za prvaštvo, to se je že davnej lahko slutilo. Od dne do dne bolj glasno ropoče Anglija, druži se s Turčijo, sklenila bi se rada z Nemčijo. Hujska že Bismarka, češ, v tvoji moči je, da obvaruješ Evropo strašanskih bojev. Porabi to moč. Pripri Rusom Donavo, in — slovanski ogenj je pogašen, me-nijo „Times“. — Kakor hodijo iz Ruskega častniki v Beligrad, tako prihajajo angleški v Carigrad, in prej angleški polkovnik V. Baker služi že v vojnem ministerstvu turškem ter vreduje konjico ali konjištvo turško.

V Rim je došlo do 1300 Španjolcev romarjev, ktere je papež 16. t. m. slovesno sprejel. Nadškof iz Granade je čestital sv. očetu, papež pa potnikom vsem prisrčno. zatrjeva je očitno krepost sv. cerkve proti prizadevanju revolucijskemu.

Izvirni dopisi.

V Horjulu, 15. oktobra. (Demantnik križan.) Križ so podali demantnemu našemu gospodu očetu na roženkransko nedeljo v roko; križ so jim pripeli preteklo nedeljo na prsi. Pred 10. uro pridrdra v Horjul kočija z gg. Fladungom, c. kr. okrajnim glavarjem ljubljanske okolice, in Eman. Jagodicem, davkarskim višim ogledom, ter posebnim znancem in spoštovateljem g. očeta še od tistega časa, ko so v Kranji pastirovali. Po veliki maši, ki so jo g. oče sami opravili, sta pričakovala imenovana gospoda pod slavolokom pred farovžem prečastitega demantnika, in ko stopijo iz cerkve, jih gosp. okr. glavar vpričo neštevilnega ljudstva v slovenskem jeziku blizo tako-le nagovori: „Pred vsem naj mi bo dovoljeno izreči, kako srečnega in veselega se čutim, da mi je izročena častna naloga, namestovati Njih Veličanstvo, našega presvitelega cesarja pri da-

našnjem za vsako srce veselem dogodku, ki zadeva občespoštovanega, visokočastitega duhovnika. — Njih c. k. apostoljsko Veličanstvo naš presvitli cesar Franc Jožef so z najvišim sklepom dne 30. septembra t. l. visokočastitemu gospodu župniku horjulskemu Alešu Jerali pripoznavae njihovo marljivost, ki jo že 60 let v dušnem pastirstvu razodevajo, podelili zlati križ za zasluge s krono vred. — Dolgo življenje sicer ni zasluga starega človeka, kajti ono je božji dar, in le vsegamogočnemu stvarniku se je za to dobroto zahvaliti. Ali če človek ves čas svojega življenja svojemu poklicu zvest ostane, natančno svoje dolžnosti opravlja, ako v stanu, ki mu ga je previdnost božja odločila, na vse strani dobra dela skazuje in si tako prizadeva pospeševati blagor človeštva, ki je njegovi skrbi izročeno, ter na ta način lepo reši nalogo svojega življenja, — tedaj ves svet pripoznava zasluge tacega neutrudljivega delovanja. In te zasluge si visokočastiti gospod župnik Aleš Jerala v najobilnejši meri lahko prilastujejo. Šestdeset let že delujejo v duhovnem pastirstvu, in sicer 34 let v fari horjulski. Ni jih zmagala do zdaj visoka starost 84 let, da bi se bili tej službi odpovedali. Akoravno se niso mogli ogniti sledu časa, ki neprenehoma teče memo nas, akoravno peza sivih let njih ramena obtežuje; so vendar z izvrstno zvestobo in neutrudljivostjo svojo sveto dolžnost spolnovali. Truda se niso nobenega ustrašili, ko je bilo treba komu spolniti željo po duhovski tolažbi, ne oziraje se na bregovita pota, po katerih so na svoja stara leta marsikdaj težko hodili. Ljubeznjivi in vljudni do vsacega človeka so v vsi fari kot nje oče, nje pravi prijatelj s svetom in dejanjem, in kakor nesamopridni vrli duhoven sploh ljubljani in obče spoštovani. Nevrednega ljudstvo gotovo ne hvali! — Te ob kratkem posnete prednosti častitega vašega gosp. očeta, sklenjene tudi še s to okolščino, da so bili vedno zvesti državljani, so nagnile presvitelega cesarja, da so tudi oni gospoda visoko poslavlili. Slava toraj našemu presvitlemu cesarju Franc Jožefu, kateri so resnične zasluge vselej pravično priznavali! Živijo, živijo! — Živijo tudi visokočastiti gospod župnik Aleš Jerala; naj jih Bog še več let ohrani fari horjulski, ktera jih tolikanj ljubi in spoštuje!“ —

Gromoviti „živijo“ po obširnem prostoru pred cerkvijo je sledil tem besedam, med tem ko je pokanje možnarjev horjulski okolici

katerega se je vsaj bala, ako ga ni spoštovala aristokracija, ljudomila, kojega ljudstvo razume, ki z vsakterim govori njegov jezik, ki ljubi boj z zaprekami in zaupajoč času, svoje moči polagoma krepí; moža z neustrašljivostjo zmagonosnega vojevođe in bistrim pogledom skušenega generala, ki prezira vse postranske razmere, ter obrača vse svoje občutke ljubezni in sovraštva le svojemu cilju — prerojenju Irske — v prid in korist; potrebovala je Irca, ki le Irsko a popolnoma pozna, ki irska srca ganiti, jih do dna pretresti zna, ki pripada zatiranemu narodu z dušo in telom, in se do njega poniža, ako ga ne more do sebe povzdigniti, ki kot organ njegovega trpljenja in upanja, kot odmev njegovih strasti in predsodkov razvija zgovornost, v kterej se vežejo umetnost s priprostostjo, vzvišenost z zaupnostjo, žalost z veseljem, ki je vedno primerna času in kraju, vedno gotova svojega vspeha. In takega moža našla je Irka v Danielu O'Connellu. Po njem je prisijala deželi mučnikov svitla zarija boljše bodočnosti. On je otel ubogo, vedno prezirano irsko ljudstvo popolnega pogina.

Anglija si je prizadevala neodvisnost irsko popolnoma zatreti. Sklenila je torej, da se ima irski parlament v Dublinu razpustiti, in tako zvana unija ustanoviti, ki bi Ircem smrtonosni meč zabodla v srce. Tem lisičjim nakanom ustavljali so se krepko in možato posebno odvetniki v Dublinu, kakor katoliški tako protestantovski. Že koncem l. 1798 utemeljili so poseben list „Anti-Union“, v katerem so vitežki branili svete pravice domačega ognjišča. Živahni zbori so se zmirom bolj množili.

Bilo je dne 13. januarija l. 1800, ko je Daniel O'Connell, še ne imajoč 25 let, govoril svoj prvi politiški govor v pričo žvenčečih angleških bajonetov. V glavnih rečeh se glasi:

„Vprašanje o uniji je nedvomljivo najvažnejše in najvišje vprašanje. Res v več nego zlobno apatijo moral bi biti pogreznjen Irec, ki bi se temu predmetu nasproti hladnokrvno obnašal. Vsako spoznanje pameti; vsako čustvo nas opominja, da zvesto in skrbno prevdarjamo to snov. . .

„Nikdo ni med pričujočimi, kojemu ne bi bilo znano, kako vestno se je raznašal glas:

oznalo veselo novico, da je v britkih časih, ko se cerkev tako rada prezira, častno poslaten eden njenih najzvestejših služabnikov. Marsikteremu očesu pa se je utrenila solza veselja, ko se je svetli križec zalesketal na prsih priljubljenega duhovnega očeta. Radostno se je na-nj oziral vsak, le eden ne — gospod oče — v svoji ponižnosti. Z Bogom!

Iz vipavske doline, 13. oktobra. (Letina.) Slaba se nam obeta, dragi „Slovenec“, kajti letina je po vsi vipavski dolini sploh čez mero slaba, tako, da je po večem delu vas enako slabe ne pomnijo. Že od spomladi sem bilo je vreme vseskozi neugodno; s početkom je vedno deževalo, potem solnce peklo in hudi vetrovi so vse v rasti zadrževali in uničevali, posebno turščico in kisavo (repo in zelje), katero so pa zraven še gosence vničevale. Leto 1876 bodo ljudje gotovo v spominu ohranili, kakor je starim ljudem v spominu 1816. leto, katero so graničarji zvali „bobovu godinu“, ker je vlada ljudstvo tedaj ne le v granici, ampak tudi pri nas z bobom podpirala. Vina ni skoraj nič; le sem ter tje ima kak bogatin, ki poseduje na bolj srečnih zavetjih kak vinograd, kaj letine; sploh se pa niti s srednjo letino ne more hvaliti nobena občina na Vipavskem. Joj mene, kaj bo? Davki že v srednji letini nedosegljivo veliki, pomanjkanje slehernega živeža, nobenega blaga, s čimur bi si kak krajcar ljudje prislužili, kaj bo iz vsega tega? Pač naj bi nam slavna vlada za letos, kolikor le mogoče, odpisovala davke, in naj bi se že zdaj poskrbelo za zimo in mislilo na pomlad, kedar bo sila priklopela do vrha. Pomagajmo si sami, da pomaga nam potlej tudi Bog.

Iz goriške okolice, 14. oktobra. (Čudna prikazen. Fzm. baron Kuhn v Gorici.) Ni davno, kar se je nekaj prav nevganjivo čudnega v občini P., ktera sluje zavoljo napredka v sadjereji, pretekli mesec dogodilo. Od neke hiše Z. so poslali vrečico turščice v mlin. Ko napravijo iz te moke znano polento in potem pogačo, je bilo vse v redu; a ko zmesijo iz iste moke zvečer zopet polento in potem pogačo, je postala polenta in pogača nepovžitna, rudečkaste barve, kakor s peskom vsa namešana. Zopet so poskusili iz iste moke isto jed napraviti, a zopet prejšnja prikazen; tudi drugim sosedom so jo dali poskušati a zopet ista prikazen, rudečkaste barve, nepovžitna, in peščene okusa je bila obojna jed. Ostalo moko so poslali v preiskavo kmetiški

šoli v Gorico. Izid te preiskave mi ni še znan. O priliki, ko izvem, vam priobčim vspeh. —

Te dni je ogledoval fzm. baron Kuhn goriško posadko polka Weber št. 22, ki obstoji večidel iz dalmatinskih in isterskih Slovanov. Govori se, da je prišel v posebni misiji semkaj, ker neki nameravajo tu ob Soči postaviti opazovalno vojno. Važne prelaze bodo utrdili in nasipe napravili. Zakaj vse to, je še skrivnost. Med temi nasipi bi bil pač najboljši in najtrdnjši živi nasip: „V pomirjeni zedinjeni Avstriji zedinjena Slovenija“, kakor je bila svoje dni granica proti Turčinu, kajti „Hrast se omaja in hrib, zvestoba Slovincu ne gane“, peva slavni Koseski.

Homatije v Jugoslaviji nam utegnejo na vse zadnje res prinesiti, je dejal nedavno neki častnik, kak drug natis prusko-italijanske zveze in vojske 1866. l., ktera zveza ni še jenjala in „Stossinsherpolitiki“ proti Avstriji se tudi Bismark še ni odpovedal. Zastran tega slučaja morda so bili že meseca julija t. l. vsi župani v Gorico povabljeni k glavarstvu. To je torej znamenje pretečih nevarnosti na strani laški. Bod daj, da bi se ta strah ne vresničil! Sicer se Avstriji ni mnogo bati Italije, kajti pregovor pravi: „Italiani sono bona gente, ma per la guerra non valgono niente“, ali tem bolj se je Avstriji bati tistega moža na severju in njegovih zaveznikov po svetu; in v ta namen naj bi se varovala pogubne politike zdaj in vselej.

Iz ormuške okolice, 15. oktobra. (Letina.) Trgatev se brzo po sv. Tereziji pri nas prične. — Gledé kolikosti smo na slabem, ker nam je letošnji mrz trto močno poškodoval; gledé kakovosti smo pa na dobrem zlasti, ker nam je sedanje toplo vreme prav po godu. Govori se, da bo letošnje vino boljše od lanskega, in upamo, da bo dobilo tudi več ceno, česar je posebno želeli v sedanjih potrebah. —

Sadje se je slabo obneslo. Jabelka so imela precej cene, slive pa ne, čemur se ni čuditi, ker „prebrisan“ svet pri nas iz Mure in Drave zajema žganjico.

Poljščino (razun repe, ki je — posebno kasnejša — jako slaba) bomo prihodnji teden pospravili. Koruza se je precej dobro obnesla, enako tudi ajda. Krompir je slab, malo ga je, in na več krajih je nezdrav. Cena zrnja je slaba. —

Otava je tudi pospravljena; škoda, da je

mного posestnikov s košnjo predolgo odlagalo, ter tako zadelo na deževno vreme, ki jim je otavo deloma celó pokončalo, deloma zblatilo. Ker tudi od drugod prihajajo enaka poročila, trpeli bomo zopet pomanjkanje. Sploh za letošnje leto o dobri letini ne moremo govoriti; zaupamo pa v Boga, da bo v prihodnje boljše.

Velika cesta bo se delala na okrajne stroške od velike ceste iz Pavlovec čez Št. Miklavž na veliko cesto v Vižmancih ormuškega okraja. To bo zares jako koristna in hvalevredna naprava in ker je te ceste tam res živo treba, se le čudimo, da ta reč tako dolgo ni prišla na vrsto.

Domače novice.

V Ljubljani, 19. oktobra.

(Počestčenje.) Gosp. A. Samassa, zvonar, je od cesarja za povzdigo umetne obrtnije, posebej zarad vdeležbe v letošnji dotični razstavi v Mnihih, prejel zlati križ s krono za zasluge.

(Deželni predsednik) g. Widmann je bil šel v Vipavo, kjer je obiskal tudi čast. kan. in dekana Grabrijana, in pregleduje sedaj šole, uradnije in sploh ondotne razmere.

(V pojasnjenje) bodi nekterim prijateljem in dopisovalcem na njih potrebna vprašanja, da je nekaj dni na odpočinku duhovni voditelj temu listu, mestni odbornik g. K. Klun, da v kratkem dobijo po moči vgodne odgovore. Bil je on za beneficium simplex Rauberianum od patrona blagega barona Rauberja konec julija prvokrat in sredi septembra drugokrat prezentovan, a od preč. ljubljanskega škofijstva doslej še ne vmestovan. Od maja meseca brez pravega stanovanja, brez vsaktere službe — „Slovenec“ list mu ni donesel niti solda, odnesel pa dokaj življenja in premoženja — vstanovi se skoro pred škofijo po starem št. 305, po novem št. 14 v kan. Kramarjevi hiši v prvem nadstropji, kajti kan. P. Urh je preselil se v farovž sv. Nikolaja.

(Priporočanje.) Kolikor se vé, so dozdej tri preč. škofijstva priporočila list „Slovenec“ po svojih vladikovinah duhovnom. Želeti in — potreba je, da gospodje naročniki zvesto pošiljajo naročnino, vstanovniki naklonijo obljubljeni pa še ne izročene poboljške itd. Stroški tiskarni so veliki, pomočnikom nekatere nagrade potrebne. Po teh in po mnogih konfiskacijah je zapal v nekoje dolgove. Ako pripomorete

katoličani so za unijo. Zastonj izreklo je mnogo katoličanov raznih stanov svojo nezadovoljnost s to naredbo, in drugi so pritrdili. To obrekovanje se je ponavljalo; eden časnik za drugim ga je ponatisnil, eden pamflet za drugim ga je prepisaval; razprostiralo se je v privatnih družbah, razglaševalo predrzno v javnih shodih. Kako je nastal ta glas, bilo je očito; vzroki so bili jasnejši od belega dne. Zastonj so se trudili posamezni katoliki, ustaviti deroč potok. Zastonj bi bilo tudi vse prihodnje prizadevanje posameznikov; zato se morajo kot skupna celota ustavljati.

„Še drug vzrok sili katolike, da stopijo na dan kot posebna skupščina; in jaz priznavam, da je ta vzrok na moje čute najmočnejše vplival. Nasprotniki, nezadovoljni z lažnjivim trdjenjem, da katoličani pogin Irske pospešujejo, pripisavali so to njih namišljeno nagnjenost najnesramnejšim vzrokom, ki so ravno tako daleč od njih razuma, kakor so njih srcem ptuji. Rekalo se je: katoliki so pripravljeni, da prodajo svojo domovino, ali, kar bi še slabše bilo, da jo popolnoma po-

puste vsled nesrečnih zopernosti, ktere so hudi časi provzročili. Morejo li katoliki molčati pri tako strašnem obrekovanju? To obrekovanje se je poglalo proti vsem katolikom kot skupščini; zato morajo tudi skupno ostati in ugovarjati. Da! mi hočemo vsakemu prijatelju Irske pokazati, da katoliki niso zmožni, svoje domovine prodati; glasno hočemo izreči, da, ako bi se nam za naše privoljenje k uniji ponudila emancipacija (če bi bila emancipacija po uniji še istinita dobrota), zavrgli bi jo z naglo in trdno nevoljo.

„Pokažimo Irskej, da nimamo ničesar v očeh razve — njeno srečo, ničesar v svojih srcih razve — željo medsebojnega odpuščenja in pozabljenja, medsebojnega prenašanja in medsebojne ljubezni; in slehern mož, ki ednako z nami čuti, naj glasno izreče, da, ako bi se mu ponudila volitva med unijo ali obnovljenjem kaznovanih postav s prejšnjo strahovitostjo, bi on to poslednje kot manjše in laglje prenesljivo zlo brez obotavljanja sprejel; da bi rajši zaupal na pravičnost svojih protestantskih bratov na Irskem, nego da bi po-

ložil svojo domovino k ptujčevim nogam.“ (Velika, živahna pohvala).

Na podlagi tega govora sprejelo se je glasno pet resolucij, v katerih se je protestiralo zoper popolno podjarmljenje Irske, a zatrjevalo, da ostane Irska svobodna dežela, — svobodno ljudstvo.

Tako je že pri prvem shodu v prvem govoru mladi lev mogočno svoje grive stresel. Razvil je tu skromno in pogumno program svojega življenja. Bistvo njegovega govora bila je jasna in odločna spoved: da irska narodnost in politiška samostojnost ali individualnost ne sme propasti. Po tem načelu ravnal se je O' Connell do svoje smrti.

Vendar s prva je bil ves trud, je bilo vse protivljenje in ustavljanje brezuspešno. Moč naroda je pojemala vsled strašnega zatiranja. Anglija ja napenjala vse moči, da vniči samostalnost irsko. To početje jo je stalo milijonov. A kaj to, saj je imela od kod vzeti, da le doseže svoj namen. Tako je bila unija sprejeta, če tudi le z majhno večino, in za katolike se ni ničesar storilo. (Dalje sledi.)

nekteri prijatelji, je upati, da se postavi na trdne noge in z novim letom začne novo življenje.

(„Turški list“) se raduje nad tem, kar sklepa iz nekega članka „Slovenčevega“, namreč da se „Slovenec“ bliža smrti, da že leži v zadnjih „cugih.“ Mi mu radi pustimo to veselje, če mu je po njem laže pri srcu, a opomine njegove damo mu nazaj, ker so tako neumni, da jih mi ne vemo zakaj porabiti. Da naš kakor vsak slovenski list potrebuje najbolj denarne podpore, to je, plačevajočih naročnikov, tega pripoznavati ni nikaka sramota; saj je znano, da za slovenske liste ni tistih skrivnih studencev, iz katerih bi zajemali, če naročnina ne pokriva tiskovnih in drugih stroškov; da bi bilo pa pripoznanje te slabosti tudi že znamenje umiranja lista, to je iznašel „turški list“ prvi, ker mu ta vera jako srce hladi. — Tudi se o tem ne bomo pričkali z gnjilovim listom, kaj je deželi naši in narodu na kvar: narodna ali nemčurska politika; še manj mu pritrdimo, da smo uganjali v „Slovencu“ do zdaj edino le klerikalno politiko, ker za drugo nismo zreli. Mi smo v politiki gotovo bolj izurjeni, kakor „Tagblattovci“, to bomo že pokazali, ko pritisk toliko poneha, da bomo smeli pisati, kar nam iz srca kipi. Dokler pa vedno visi Damoklejev meč konfiskacij nad nami, moramo podajati bralcem več „suhe robe“, nego je nam in njim ljubo.

Razne reči.

— O častni olik. „Edinost“, izhajajoča v Trstu, piše (I, 19) med raznimi stvarmi: Vojaki so od vojaških vaj iz postojnskega tabora, kakor tudi iz Ljubljane in drugih krajev večidel domu prišli, le nekaj profesorjev in učiteljev je še pri vajah. Inteligentni ljudje, kakor uradniki raznih uradov, pritoževali so se zoper častnike, da so brez ozira po starej vojaški kiti surovosti in nevljudnosti do inteligencije v obilnej meri kazali. Armada, kjer se Marsovi sinovi tako neljubo vedo, nima pravega splošnega skupnega duha, kajti nekteri stari kopitneži spadajo še vedno v Valensteinov ostrog. Čas bi vendar že bil, da se pri vojaščini surovosti slovo da — in ne le do olikanih ali bolj izobraženih, ampak tudi do priprostih in bolj okornih kmečkih mladenčev, kajti surovost nikomur ni na hvalo, nikomur na čast. „Olikanega Slovenca“ torej v roke!

— Najbolj kratkovidni narod so Nemci. To ni nobena skrivnost. Potrjuje se spet poslednji čas pri vojakihi. V nemški vojni ima mnogo vojakov naočnike, v francoski, španjolski, talijanski jih skoro ni nobenih očal. Nedavno so opazili to pri potrjevanji med novinci v Bernu, da jih je izmed 500 novakov ali rekrutov francoskih kratkovidnih bilo 13%, nemških pa 22%. Tako piše „Našinec“ (VIII, 118). Tudi pri nas se pokazuje po šolah ta nadloga. Nekdaj so jih celo prepovedovali, poznej nosili očala le v višjih, zdaj jih mnogi iz potrebe imajo že v nižih razredih. Veliko pisarjenja kvari vid; precej pripomore k temu stenografija. Naj bi že bili na telesnih očeh kratkovidniši, da bi po tolikem učenju le res na dušnih bili dalekogledniši!

— Ktera pisava je prava. Lepo že se nam je ubrusila in olikala slovenska pisava v nekterih letih, in kar je res hvale vredno, da se pisatelji sploh dobro vjemajo vsi v enakih oblikah celó po raznih krajih. Tudi po časnikih smo si približali se skoraj povsod, na pr. v Trstu, Gorici, Celovcu, Mariboru itd.

Neka posebna razlika se prikazuje še v glagolih II. vrste, da vzlasti štajarski in po njih nekteri drugi pišejo jih na — not, nol, nen p. dvignoti, ginoti; dvignol, ginol; dvignen, ginen, ginenje; kranjski pa največ na — niti, nil, njen p. dvigniti, giniti; dvignil, ginil; dvignjen, ginjen, ginjenje — kakor se pišejo glagoli IV. vrste. Mnoge bega ta razlika, in ne bi bilo napačno, ko bi se tudi v tem zjedini. Naj v ta namen ponatisne „Slovenec“, kar je o tej razliki pisal „Jezičnik“ že l. 1863 v pomenkih o slovenskem pisanju (I, 8):

Učenec: Tega nikakor ne morem spreumeti, zakaj piše v drugem razstavku in sicer vedno: vtisnolo, obrnoli, uganola itd. Kako se to razlaga? Ali je pa že spet v staroslovenščini tako?

Tovarš: Res je v stari slovenščini v glagolih druge oblike bil poseben glasnik, ki so ga nekako skozi nos izrekovali in ga skaljen glasnik imenujejo.

U. Se vé, so ga kalili, kakor v kovačnici železo? Kako pa se je glasil?

T. Po nekterih kakor o ali on, po nekterih kakor u ali ou ali celo uon —

U. Po vsih pa, da nobeden ne vé prav, — kako!

T. Za to so jeli nekteri slovenski pisatelji glagole druge oblike pisati na — nem, — nuti, — nul, kakor jih pišejo Serbi in Hrovatje in mnogi drugi Slovani; pa so kmali spet popustili to pisanje.

U. Zakaj so ga popustili? Bo že spet taka, kakor s samoglasnikom l?!

T. Ker so sprevidili, da se v sedanji slovenščini iz te oblike marsikaj obrazovati in razlagati ne da; post.: terpivno deležje dvignjen, mahnjen — se more le iz dvigniti, mahniti prav pojasniti, ne pa iz dvignuti, mahnuti.

U. Zakaj ne popustijo tudi Hrovatje in Serbje te pisave?

T. Ti imajo deležje dvignut, mahnut, dasiravno tudi dvignjen, ganjen itd., kar pa le iz slovenščine razlagajo.

U. V sili, — ker si drugač pomagati ne znajo, pa iz slovenskega razlagajo? Ali se čuje kje na Slovenskem —nuti, —nul?

T. Le v glagolu minuti, —nul, ki se tu in tam vendar tudi miniti, minil, —ila, —ilo izrekuje, kar kaže, da se ne sme skozi in skozi unim prištevati.

U. Kako je to, da so nekteri —niti, —nil popustili ter jeli pisati —noti, —nol; saj se vendar to ne glasi lepše?

T. Res se ne glasi lepo. Veliko lepše in celó na tanko se skorej sploh na Slovenskem čuje dvigniti, vernila, —ilo, mahnila itd.

U. Torej naj se —niti, —nil tudi piše, kakor večidel govorimo in nam razlaga veléva; čemu se tedaj pačijo eni pisaje: dvignol, mahnolo, vtekno, obrnovši itd.?

T. Kakor sem že povedal, ker se je staroslovenski glasilo nekako —noti, —nol; vendar, ko bi móгло biti, bi tudi jaz z drugimi Slovani pisal —nuti, —nul raji kakor pa —noti, —nol.

U. Ali pa —nonti, —nonl — post.: pogoltnonti; dekla se je obolznonla; dete je omolknonl!! — Ali se kje na Slovenskem tako govori?

T. V neki slovnici se bere takole: „Na Štajerskem je pogosto nedoločljiva končnica —noti v navadi, ki je staroslovenščini najbližja in torej zaslučuje, da bi se je za glagole 2. oblike sploh poprijeli in: minoti, ganoti, dvignoti itd. pisali.“

U. Zaslučuje, pa ne zasluži. Ako se

tudi tu pa tam sliši, ali se bomo po nekterih ravnali mi vsi? ali hočemo to, kar je bolje in se lepše glasi, zamenjati za gerše in neprijetniše?

T. Pač res! In kar bi nam posebno veljavati móгло, da se ogibajmo one pisave, je to, da sedaj Slovani nobeni, celó Poljaki ne, ki še vendar imajo enak glas, ne pišejo tako; da se mi Slovenci po tem takem le še bolj odmikamo od njih, in da ravno tisti, kateri bi po svojem besedovanju Slovane v pisanju radi približali, nas s tem le še bolj begajo!

— Dobri mož. Jože: „Kaj, tvoj gospod ti je dal kľofuto, in ti si ostal še v službi?“ Janez: „Vidiš, on je vendar-le dober gospod; komaj mi je bil dal kľofuto, že ni več na to mislil.“

Umrli so:

Od 15. do 16. okt. Anton Merz, pl. Merzthal, nadlajtenant v pokoji, 55 l., za pljučno sušico. Franciska Richter računska. oficijala žena, 36 l., za spačenjem spodnjega života. Karl Klopčič, branjeveca otrok, 16 dni, za krčem.

Eksekutivne dražbe.

21. okt. 3. Jurij Gornik-ovo iz Božjakovega (1644 gl.) v Metliki.

23. okt. 3. Matija Selan-ovo s Kamnega vrha (310 gl.), — 3. Peter Obreza-vo se Sel (556 gl.) obe v Litiji. — 3. Lovro Lekan-ovo iz Rovt v Logatcu.

24. okt. 3. Jurij Roje-evo iz Jablanice (900 gl.) v Bistrici.

26. okt. 3. Peter Silč-evo iz Globeli v Ribnici.

Telegrafične denarne cene 18. oktobra.

Papirna renta 62.— — Srebrna renta 65.30 — 1840letno državno posojilo 109.50 — Bankine akcije 830 — Kreditne akcije 144.70 — London 125.50 — Srebro 105.— — Ces. kr. cekini 16 — 20frankov 10.7.

Denarstvene cene. 17. oktobra.

Državni fond.		Denar.	Blago.
5% avstrijska papirna renta		64.—	64.10
5% renta v srebru		67.15	67.30
Srečke (lozi) 1854. l.		105.—	105.50
" " 1860. l. cel.		109.75	110.—
" " 1860. l. petinke		115.50	116.50
Premijski listi 1864. l.		129.75	130.25
Zemljiščine odveznice.			
Štajarske po 5%		96.25	96.75
Kranjske, koroške in primorske po 5%		95.—	—
Ogerske po 5%		72.—	73.—
Hrvaške in slavonske po 5%		—	—
Sedmograške po 5%		73.—	78.20
Delnice (akcije).			
Nacionalne banke		839.—	840.—
Unionske banke		56.—	56.50
Kreditne akcije		149.60	149.80
Nižoavstr. eskomptne družbe		640.—	645.—
Anglo-avstr. banke		78.—	78.25
Srečke (lozi).			
Kreditne po 100 gld. a. v.		157.—	158.—
Tržaške " 100 " k. d.		118.—	119.—
" " 50 " " "		56.—	56.50
Budenske " 40 gld. a. v.		29.—	29.50
Salmove " 40 " " "		39.75	40.—
Palfi-jeve " 40 " " "		29.—	29.50
Clary-jeve " 40 " " "		29.25	29.75
St. Genois " 40 " " "		31.70	32.20
Windischgrätz-ove " 20 " " "		26.75	—
Waldstein-ove " 40 " " "		22.50	23.50
Srebro in zlato.			
Ces. cekini		5.95	5.96
Napoleonsdor		9.94	9.95
Srebro		104.10	104.25

Kapljice (duh)

za gožo (krof)

izvrsten pripomoček za gožo (krof) pošilja po 1 gold.

V. Franz
v Holoubkau (Česko).

Pri njem se dobivajo tudi kapljice (duh) za putko (zoper putko in trganje po udih) 1 gold. 20 kr. (33—17)

Natisnili Blaznikovi dediči v Ljubljani.